

tør sige, at de har været afgørende for, at Danmark ikke blev berørt af Krigens Begivenheder, blev truffet som Følge af Regeringens Vurdering af, hvorledes vi, med Kendskab til alle de paa det Tidspunkt foreliggende Forhold, maatte og burde handle. Det, tror jeg, vil være tilstrækkeligt at sige om dette Spørgsmaal, som jeg for øvrigt meget gerne under den kommende Kommissions Forhandlinger, eller ved hvilken anden Lejlighed der maatte blive dertil, skal være rede til at uddybe.

Naar det ærede Medlem dernæst sagde, at det, Striden i 1909 havde staaet om, var ikke Københavns Befæstning, men Parolen: Ned med Militærudgifterne! ja, saa kan jeg dertil svare, at Striden stod i høj Grad om begge Spørgsmaal. Det, Uenigheden drejede sig om, var, hvorvidt man med den Ordning, som vi foreslog, kunde tilvejebringe tilstrækkeligt til at opfylde Danmarks Neutralitetspligter. Det, vi hævdede atter og atter, var, at vi med en Ordning for hele Danmark af lignende Karakter som i Jylland, endda noget beskednere end den, som blev gennemført i Jylland, vilde kunne have tilstrækkeligt til at opfylde Danmarks Neutralitetspligter. Det er en Opfattelse, som jeg vedblivende har. Det, Uenigheden stod om, var, hvorvidt det til Opfyldelse af Danmarks Neutralitetspligter var fornødent paa Sjælland at skabe en meget større Militærstyrke knyttet til Hovedstaden, varigt med Søbefæstnings- og Fløjbefæstningsanlæg, og indtil 1922 med Bevarelsen af Landbefæstningsanlæg. Striden drejede sig om, hvorvidt denne Befæstning og denne særlige Ordning her paa Sjælland var fornøden til Opfyldelse af Danmarks Neutralitetspligter. Det Synspunkt, vi atter og atter forfægtede, var, at Københavns Befæstning og hele den særlige Ordning af vort Militærvæsen paa Sjælland ikke kunde tjene til Anvendelse til Neutralitetspligternes Opfyldelse, men derimod fik sin Karakter og førtes frem fra deres Side, af hvem den førtes frem, ved en Sammenblanding af det dobbelte Hensyn til Neutralitetspligternes Varetagelse og til den stedse bevarede Forestilling om en haardnakket Forsvarskamp omkring Rigets Hovedstad, en Art Eksistenskamp, om hvilken vi for vort Vedkommende mente, at den var haabløs. Men Troen paa denne Eksistenskamp, knyttet til Forestillinger, som gennem næsten en Menneskealders politiske Strid var skabte i den danske Befolkning herom, sejrede for saa vidt i 1909, som disse Forestillinger, bortset fra al Begrundelse og bortset fra alle de Fremtidsplaner, der opstilledes, kom til at præge den Ordning, som

i 1909 blev Lov, og under hvilken vi henlevede Krigsaarene. Det var under denne Ordning, det maatte være Regeringens og Rigsdagens Opgave at lægge vore Forhold saaledes til Rette, at vi, uanset hvorledes vore militære Forhold var ordnede, kunde forskaanes for Krigens Ulykker.

Axel Møller: Til den højtærede Forsvarsminister vil jeg sige, at det, som Striden stod om i 1909 og ved forskellige andre Lejligheder, var dog først og fremmest, hvilken Opfattelse af vore Neutralitetspligter der var den rette: den, der blev hævdet fra konservativ og ogsaa fra Venstres Side, eller den, der blev hævdet fra det radikale Partis Side, og det kan korteligt angives saaledes, at vi fra vor Side hævdede, at det efter den da gældende Folkeret, den, der jo altsaa ogsaa skulde gælde i dette Øjeblik, var en neutral Stats Pligt at forsvare sin Neutralitet i paa-kommende Tilfælde efter sin økonomiske og militære Evne og ikke blot forsvare den efter sin Evne i det Øjeblik, den blev angrebet, men ogsaa forberede sig, træffe et saadant Forsvarsberedskab og holde det i en Orden, som svarede til dens hele militære og økonomiske Stilling og dens Kræfter. Her er vi uenige. Thi her mente man fra radikal Side, at der kun krævedes, at man skulde konstatere sin Neutralitet — som det vist blev kaldt — overfor mindre og tilfældige Neutralitetskrænkelser, medens der ikke skulde bestaa nogen Forsvarspflicht overfor alvorlige og forsætlige Angreb, specielt fra en Stormagts Side. Den radikale Fortolkning af de folkeretlige Forpligtelser har ikke fundet Tilslutning under Krigen og ved Begivenheder, der er sket. Det har vist sig, at lige saa lidt som vi herhjemme i Praksis turde følge den radikale Fortolkning, lige saa lidt har man i Praksis rundt omkring i Europa fulgt den radikale Fortolkning. Det var ikke den Opfattelse, der laa bag ved Belgiens Optræden i Begyndelsen af Verdenskrigen. Hvis Belgien havde haft en Forsvarsminister som den højtærede Forsvarsminister, der havde været stillet frit og havde prøvet ved den Lejlighed at praktisere de Teorier, som den højtærede Forsvarsminister har doceret herhjemme, tror jeg, der er mange, der med mig vil tænke, at saa kunde Verdenskrigen have faaet et helt andet Udfald, end den har faaet. De smaa Staters Optræden i Forsvarsspørgsmaal er derfor vistnok ikke selv i vore Dage saa ganske ligegyldig. Den højtærede Forsvarsminister paastaar nu, at det vilde være gaaet lige saa godt herhjemme,